

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Josefa Fialy a soudců Jana Filipa (soudce zpravodaje) a Radovana Suchánka o ústavní stížnosti stěžovatelů 1. **T. M.**, 2. **nezletilého J. M.**, zastoupeného zákonným zástupcem (1. stěžovatelem), 3. **M. S.** a 4. **K. S.**, všichni zastoupeni JUDr. Ing. Lukášem Prudilem, Ph.D., advokátem, sídlem Bašty 8, Brno, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2013 č. j. 30 Cdo 3377/2011-435, rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. dubna 2011 č. j. 1 Co 89/2011-402 a rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. ledna 2011 č. j. 23 C 60/2005-354, za účasti **Nejvyššího soudu, Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Ostravě**, jako účastníků řízení, a společnosti **M-VIA NOVA spol. s r. o.**, sídlem Školská 307/4, Zábřeh, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

- I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2013 č. j. 30 Cdo 3377/2011-435 bylo porušeno základní právo stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky.**
- II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2013 č. j. 30 Cdo 3377/2011-435 se ruší.**
- III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.**

Odůvodnění

I.

Obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelé domáhali zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí obecných soudů, a to pro tvrzené porušení jejich základních práv, a to zejména na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z ústavní stížnosti, jí napadených rozhodnutí obecných soudů a vyžádaného soudního spisu sp. zn. 23 C 60/2005, vedeného Krajským soudem v Ostravě (dále jen „krajský soud“), se podává, že stěžovatelé, tj. manžel, syn a rodiče M. M., se žalobou domáhali na vedlejší účastnici ochrany osobnosti s náhradou nemajetkové újmy v penězích (každý ve výši 1 000 000 Kč) za zásah do soukromí a práva na rodinný život, přičemž tvrdili, že M. M. dne 10. 12. 2003 porodila ve zdravotnickém zařízení vedlejší

účastnice, avšak při jejím ošetřování nebyl dodržen správný léčebný postup (blíže sub 6), v důsledku čehož téhož dne zemřela.

3. Krajský soud rozsudkem ze dne 17. 4. 2009 č. j. 23 C 60/2005-261 jejich žalobu zamítl, když dospěl k závěru, že vedlejší účastnice jednala *non lege artis*, ale nebylo prokázáno, že by toto jednání bylo v příčinné souvislosti s úmrtím.

4. Vrchní soud v Olomouci (dále jen „vrchní soud“) usnesením ze dne 14. 7. 2010 č. j. 1 Co 166/2009-318 tento rozsudek zrušil a vrátil věc k dalšímu řízení, když soud odkázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008 sp. zn. I. ÚS 1919/08 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), které je třeba aplikovat i v projednávané věci s tím, že závěr krajského soudu o potřebě stoprocentního prokázání příčinné souvislosti je neudržitelný.

5. Krajský soud následně ústavní stížností napadeným rozsudkem znovu žalobu zamítl a rozhodl o nepřiznání práva na náhradu nákladů řízení. Dospěl totiž k závěru, že bezprostřední příčinou smrti byla masivní vzduchová embolizace pravého srdce, což je stav neslučitelný se životem. Tomuto stavu předcházela těžká porucha krevní srážlivosti na základě embolizace plodovou vodou během zcela fyziologického porodu. Při vzniku této komplikace dochází až v 80 % případů k úmrtí pacienta. Šance M. M. na přežití byla minimální, při těchto komplikacích je v mnoha případech smrt neodvratná i při poskytnutí nejvyšší možné péče.

6. Krajský soud uvedl, že léčebný postup v tomto případě vykazoval závažné nedostatky, které spočívaly zejména:

- a) v ukončení rizikového těhotenství v porodnici nejnižšího typu bez laboratorního zázemí a bez zázemí krevní banky,
- b) v promeškání doby, kdy bylo možno pacientku přeložit na zdravotnické pracoviště vyššího typu při podnícení prvních příznaků poporodního krvácení,
- c) v neposkytnutí přiměřené péče odpovídající rozvíjejícímu se syndromu diseminované intravaskulární koagulace (syndrom DIC) v období od zjištění poporodního krvácení a vyloučení jeho porodnické příčiny revizí dutiny děložní do příchodu anesteziologa,
- d) v nedostupnosti výsledků laboratorního vyšetření krevní srážlivosti a krevního obrazu, které by umožnily lékařům cílené zaměření léčby pacientky,
- e) ve fatální neschopnosti zdravotnického zařízení zajistit odpovídající laboratorní transfúziologické zázemí společně s nedostupností akutní konziliární služby anesteziologa, hematologa nebo internisty s II. atestací z vnitřního lékařství,
- f) v nedostupnosti jednotky intenzivní péče s možností zajištění a monitorování vitálních funkcí pacientky.

7. Krajský soud však současně uvedl, že uvedené chyby v lékařském postupu neovlivnily nepříznivý výsledek léčebné péče a nejsou v přímé a kauzální souvislosti se smrtí, tedy s embolií plodovou vodou. Tato pochybení znamenala šanci na přežití v rozsahu 20 %, a v tom je příčinná souvislost mezi protiprávním zásahem a následkem. Proto se zabýval otázkou, zda zjištěná míra ztráty šancí na přežití zakládá předpokládaný odpovědnostní vztah a vznik práva na požadovanou satisfakci. Uvedl, že v daném případě byla „ztráta šance“ (*loss of chance*) stanovena na 80 %, tedy určitá šance na přežití byla 20 %. Je pak otázkou, zda těchto 20 % postačuje k tomu, aby byla

založena odpovědnost žalovaného za vzniklý následek v plném rozsahu, či zda pouze ve výši 20 % případných nároků daných § 13 odst. 2 a 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), nebo zda těchto 20 % je již natolik malá a nízká šance, že nezakládá odpovědnost žalovaného vůbec (s. 9 rozsudku).

8. Dále krajský soud uvedl, že pojem příčinná souvislost není právními předpisy nijak definován, a proto nic nebrání judikatuře soudů, aby požadavek stoprocentně prokazované příčinné souvislosti přehodnotila a přijala adekvátnější a realističtější výklad, který by vyrovnával slabší postavení poškozených. Nicméně dovedl, že ke vzniku odpovědnosti žalovaného za vzniklý následek, a ke vzniku práva na ochranu osobnosti podle ustanovení § 13 o. z., by mohlo dojít pouze na základě prokázané pravděpodobnosti podílu pochybení žalované na ztrátě šance pacientky přežít v rozsahu převyšujícím 50 %. Zde se inspiroval anglickým *common law*, ve kterém není civilní odpovědnost za škodu upravena zákony, nýbrž vychází z judikatury, která požaduje prokázat tvrzenou skutečnost alespoň na 51 %. S ohledem na 20% šanci pacientky na přežití proto uzavřel, že tato šance byla natolik nízká, že její ztráta nezakládá odpovědnost žalované, a proto není dána příčinná souvislost mezi protiprávním zásahem a následkem.

9. Proti tomuto rozsudku podali stěžovatelé odvolání, které vrchní soud napadeným rozsudkem potvrdil. Svůj názor formuloval tak, že pokud není mezi vadným postupem při léčení a smrtí pacienta dána příčinná souvislost (příčina hlavní, důležitá, podstatná a značná), ale přitom zdravotní péče vykazuje chyby a nedostatky, v důsledku kterých byla šance pacienta na přežití snížena, je takový stav protiprávním, pokud postupem *non lege artis* byla šance na přežití odňata v míře převažující nad vývojem zdravotního stavu, který nebylo možno řádným využitím poznatků lékařské vědy ovlivnit. V projednávané věci taková pochybení snížila či odňala pacientce šance na přežití v rozsahu 20 %. Příčinná souvislost zde musí vyjadřovat vztah mezi příčinou a následkem, a to tak, že bez příčiny by následek nenastal buď vůbec, nebo by nenastal tak, jak nastal. Příčina je objektivní, je předpokladem vzniku odpovědnosti a musí splňovat dvě podmínky – musí být nutná a zároveň dostačující, tedy převažující. Proto musí jít o příčinu, která přesahuje 50 % zmíněného vztahu. Zde odvolací soud poukázal na to, že tento požadavek plyne i z konstantní judikatury obecných soudů týkající se odpovědnosti za škodu v občanskoprávní a pracovněprávní oblasti (nemusí jít o výlučnou příčinu, ale stačí příčina důležitá, podstatná). Podle vrchního soudu je zahraniční judikatura v tomto směru nesourodá, odráží bouřlivý vývoj teorie „*loss of chance*“. Přesto však nelze pominout, že nejvyšší (pozn. – tehdejší) soudní instance, Sněmovna lordů, zastává názor o nutnosti prokázat příčinu v přesahu 50 % (rozhodnutí ve věci *Gregg v. Scott*, 2005). Odvolací soud tedy souhlasil se závěrem soudu prvního stupně, že není dána příčinná souvislost mezi protiprávním zásahem a následkem, což je jeden ze základních předpokladů pro uplatnění občanskoprávní sankce podle ustanovení § 13 o. z.

10. Dovolání stěžovatelů směřovalo právě proti závěru obecných soudů, že musí být prokázána příčina převažující, tzn. více než 50 %, aby mohly být dovozeny sankce z titulu porušení práva na ochranu osobnosti. Dovolávali se přípustnosti podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) v relevantním znění, kdy právní otázkou je povaha požadované kvality a kvantity

příčinné souvislosti a jejího prokázání, která ještě nikdy nebyla řešena v rámci Nejvyššího soudu, a obecnými soudy je posuzována zjevně rozdílně.

11. Nejvyšší soud dovolání odmítl jako nepřipustné pro neexistenci zásadního právního významu. Konkrétně uvedl: „K otázce tzv. teorie ztráty šance v řízení o ochranu osobnosti u dovolání přípustného jen podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2012 se dovolací soud vyjádřil již v rozsudku ze dne 22. 12. 2011 sp. zn. 30 Cdo 860/2010, kde mimo jiné uvedl, že činí-li dovolatel sporným, zda míra procentuálního vyjádření možnosti, že nebýt tohoto selhání (lékaře), by jmenovaná přežila či nikoliv, umožňuje dovodit příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem. Tato otázka však nemá, podle názoru dovolacího soudu, judikaturní význam z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., protože v daném případě jde výlučně o otázku skutkovou. Nadto je třeba doplnit, že *obiter dictum* uvedené v usnesení sp. zn. I. ÚS 1919/2008, jakkoliv je z povahy věci pro obecné soudy nezavazující (srov. náleze ze dne 13. 11. 2007 sp. zn. IV. ÚS 301/05, podle něhož usnesení nejsou považována za závazná ani pro Ústavní soud, ani za obecně precedenčně významná), neposuzuje teorii ztráty šancí jinak než jako otázku příčinné souvislosti. I doktrinárně je převažující názor, že v oblasti ochrany osobnosti nepředstavuje ztráta šancí jako taková újmu odškodnitelnou z titulu ochrany osobnosti (srov. Holčapek, T.: *Dokazování v medicinskoprávních sporech*. Praha 2011, Wolters Kluwer ČR, a. s., s. 179, nebo Ryška, M. *Způsobilst zásahu přivodit újmu na zdraví a teorie ztráty šancí*, dostupné dne 2. 9. 2012 na www.pravo-medicina.sk). Dovolací přezkum předjímaný ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 3 o. s. ř. je předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních. Způsobilým dovolacím důvodem je proto ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tj. důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. ...“.

II.

Argumentace stěžovatelů

12. Stěžovatelé v ústavní stížnosti proti napadenému usnesení Nejvyššího soudu namítli, že věc má tzv. zásadní význam, neboť právní otázka povahy požadované „kvality a kvantity“ příčinné souvislosti a jejího prokázání jím nebyla ještě nikdy řešena a obecnými soudy je dosud tato otázka zjevně posuzována rozdílně; nadto má být posouzena odlišně, než jak byla vyřešena obecnými soudy rozhodujícími v této věci. Dovolání bylo podáno z důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., neboť se odvolací soud dopustil nesprávného právního posouzení věci. Přesto však bylo odmítnuto, ač mělo být meritorně projednáno, neboť se stěžovatelé domáhali právního posouzení a výkladu samotného pojmu příčinné souvislosti, nikoli přezkumu skutkové otázky, jak tvrdí Nejvyšší soud.

13. Proti rozhodnutím nižších soudů stěžovatelé namítli, že pokud by byla léčebná péče poskytovaná M. M. bezchybná, měla by 20% a vyšší šanci na přežití. Tato šance byla zmařena či minimálně snížena právě protiprávním zásahem a tento protiprávní zásah je jednou z příčin jejího úmrtí. Taková „ztráta šancí“ je způsobila zasáhnout do práva na ochranu osobnosti stěžovatelů. Stěžovatele velmi tíží vědomí toho, že se pochybení stalo a že zjevně vzalo jejich matce, manželce a dceři šanci na přežití. V průběhu řízení před soudy poukazovali na doktrínu tzv. ztráty šance (*loss of chance*) a na odbornou literaturu, která v obecnější rovině rozebírala střet tohoto hlediska s hlediskem „všechno nebo nic“ („*all or nothing*“), což je právě požadavek na prokázání příčinné souvislosti

alespoň na 51 %. Aplikace hlediska „všechno nebo nic“ by působila v určitých „převisech“ tak, že by bylo rozhodováno nespravedlivě. Pro tento konkrétní případ bylo poukázáno na jiný případ, kdy k prokázané ztrátě šancí ve výši 30 % bylo přiřazeno odškodnění či náhrada nemajetkové újmy v 30% výši. Stěžovatelé tak nesouhlasí se závěrem obecných soudů, že musí být prokázána příčina, tj. příčinná souvislost převažující, tedy vyšší než 50 %, aby mohl být dovozen vznik sankcí z titulu porušení práva na ochranu osobnosti.

III.

Vyjádření účastníků a vedlejší účastnice řízení

14. Ústavní soud podle § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejší účastnici řízení.

15. Nejvyšší soud ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že odkazuje na závěry zaujaté dříve v rozhodnutí ze dne 22. 12. 2011 sp. zn. 30 Cdo 860/2010, jakož i na názor zastávaný doktrínou (obojí podle Nejvyššího soudu citováno v napadeném rozhodnutí).

16. Vrchní soud ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že její podstatou jsou výhrady proti posouzení a výkladu pojmu „příčinná souvislost mezi protiprávním zásahem a vzniklou újmou“. Vrchní soud jako soud odvolací v této souvislosti posuzoval zjištěný skutkový stav věci a nepostavil své rozhodnutí na nezbytnosti prokázat 100% příčinnou souvislost, nýbrž respektoval specifika projednávané věci a zabýval se odpovědností žalované z hlediska takzvané ztráty šance na přežití. Podle názoru odvolacího soudu je ovšem ke vzniku odpovědnosti nezbytné, aby skutkové okolnosti, z nichž zmíněná ztráta šance vyplývá, byly natolik závažné, že převážily nad ostatními okolnostmi, které se na smrti rovněž podílely, tedy aby zde byly přítomny ve vyšší míře než padesátiprocentní. Tak tomu v dané věci nebylo, a proto žalobci nemohli být ve sporu úspěšní.

17. Krajský soud ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že ve věci rozhodl na základě obsahu spisu, právně významných skutkových tvrzení stěžovatelů a výsledků provedeného dokazování, aniž by byla porušena jejich základní práva. V odůvodnění svého rozhodnutí se vypořádal s tvrzením stěžovatelů a srozumitelně vyjádřil svůj právní názor, takže jen na ně odkázal.

18. Vedlejší účastnice se k ústavní stížnosti nevyjádřila.

19. Stěžovatelé již nevyužili práva repliky k zaslaným vyjádřením obecných soudů.

IV.

Procesní předpoklady projednání návrhu

20. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnými stěžovateli (byli účastníky v řízení před obecnými soudy), a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona. Stěžovatelé vyčerпали

všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*); ústavní stížnost je přípustná.

V.

Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

V. a)

Obecná východiska přezkumu usnesení Nejvyššího soudu

21. Ústavní soud shrnul svoji judikaturu, týkající se ústavně právního přezkumu rozhodnutí Nejvyššího soudu, odmítajících dovolání opřené o tvrzení o existenci zásadního právního významu v usnesení ze dne 10. 10. 2013 sp. zn. III. ÚS 1246/13, popř. v usnesení ze dne 30. 5. 2015 sp. zn. III. ÚS 909/15 tak, že nepřezkoumává vlastní obsah rozhodnutí Nejvyššího soudu, kterým konstatuje přípustnost či nepřípustnost dovolání, tedy zda ve věci šlo o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu. Ingerence do těchto úvah se vymyká z pravomoci Ústavního soudu, jenž by jako orgán ochrany ústavnosti mohl (a musel) napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu zrušit jedině v situaci:

- a) kdyby ústavní stížností napadené rozhodnutí vykazovalo rysy protiústavnosti [srov. nálezy ze dne 5. 10. 2011 sp. zn. I. ÚS 1531/11 (N 172/63 SbNU 19), usnesení ze dne 17. 12. 2003 sp. zn. III. ÚS 280/03 (U 31/31 SbNU 383), ze dne 5. 10. 2011 sp. zn. II. ÚS 2541/11 a ze dne 8. 9. 2011 sp. zn. II. ÚS 2398/11],
- b) šlo-li by o odepření spravedlnosti coby projevu libovůle [srov. nálezy ze dne 11. 6. 2009 sp. zn. II. ÚS 289/06 (N 138/53 SbNU 717) a ze dne 5. 10. 2011 sp. zn. I. ÚS 1531/11 (N 172/63 SbNU 19)],
- c) kdy se otázkou posuzování zásadního významu napadeného rozhodnutí po právní stránce dovolací soud vůbec nezabýval, i když tak měl povinnost učinit [srov. např. nálezy ze dne 18. 12. 2007 sp. zn. II. ÚS 182/05 (N 227/47 SbNU 973)],
- d) kdy se otázkou zásadního významu napadeného rozhodnutí sice zabýval, ale bez potřebného odůvodnění [srov. nálezy ze dne 11. 2. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 1/03 (N 15/32 SbNU 131; 153/2004 Sb.) a ze dne 5. 10. 2011 sp. zn. I. ÚS 1531/11 (N 172/63 SbNU 19)],
- e) ve které by šlo o případ odepření spravedlnosti (*denegationis iustitiae*), jestliže by se zřetelem k logickým a odůvodněným myšlenkovým konstrukcím obsaženým v napadeném rozhodnutí šlo o projev svévole [srov. nálezy ze dne 11. 6. 2009 sp. zn. II. ÚS 289/06 (N 138/53 SbNU 717) a ze dne 5. 10. 2011 sp. zn. I. ÚS 1531/11 (N 172/63 SbNU 19)].

22. V této souvislosti lze k problematice posouzení skutkové či právní otázky (jako tzv. kvalifikované vady rozhodnutí obecného soudu) uvést např. nálezy ze dne 6. 5. 2004 sp. zn. III. ÚS 258/03 (N 66/33 SbNU 155), kde byl závěr Nejvyššího soudu o tom, zda „předmětná smlouva o převodu vlastnictví bytu se zřetelem k jejímu čl. VI obsahuje klausuli dle § 24 odst. 7 zákona o vlastnictví bytů, anebo tomu tak není, je zjištěním skutkovým, a tudíž nepřipouští dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř., ve znění platném do 31. 12. 2000“ podroben kritice. Ústavní soud zde konstatoval, že „[p]řijetí závěrů obecného soudu o obsahu právního úkonu (smlouvy) je posouzením právním, představuje autoritativní interpretaci právně relevantního projevu soukromé vůle, není tedy zjištěním skutkovým, nýbrž činěním právních poznatků (viz shodně

usnesení sp. zn. III. ÚS 280/03, Sbirka rozhodnutí, svazek 31, usn. č. 31)“⁴. Za skutková označil v této souvislosti toliko zjištění faktuální (nikoli ale zjištění povinnostní), čili zjištění samotné existence právního úkonu, identifikace jeho subjektů, je-li učiněn v písemné formě, ověření pravosti listiny, konstatování znění textu apod. Následně uzavřel, že Nejvyšší soud restriktivním výkladem pojmu nesprávného právního posouzení věci omezil příslušný dovolací důvod v rozporu nejen se smyslem a účelem § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř., ve znění platném do 31. 12. 2000, nýbrž i s právně dogmatickým odlišením významu pojmů právního posouzení a skutkového zjištění. To poté označil [obdobně viz rovněž náleze ze dne 27. 2. 2003 sp. zn. III. ÚS 686/02 (N 30/29 SbNU 257)] za interpretaci § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř., ve znění platném do 31. 12. 2000, která se ocitá v extrémním nesouladu s obsahem obvyklých výkladových metod, jakož i se standardní právní dogmatikou vymezeným obsahem právních pojmů, protože předmětná rozhodnutí nelze než kvalifikovat ve smyslu svévolné aplikace tzv. podústavního práva, a tím jako porušení základního práva na řádný proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a porušení základního práva na ochranu vlastnictví dle čl. 11 odst. 1 Listiny.

V. b)

Dovolací námitky stěžovatelů a otázka po právní stránce „zásadního významu“

23. Nejvyšší soud v napadeném usnesení shrnul obsah dovolání přílehavě, když konstatoval, že „[ž]alobci nesouhlasí se závěrem obecných soudů, že musí být prokázána příčina převažující, tzn. vyšší než 50 %, aby mohly být dovozeny sankce z titulu porušení práva na ochranu osobnosti,“ avšak se závěrem, že šlo výlučně o skutkové námitky (naplňující tedy jen dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 3 o. s. ř. v tehdy platném znění), které *a priori* znemožňují posuzování existence zásadního významu rozhodnutí nižšího soudu. Neshledal tak naplnění dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy skutečnosti, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Tím v meritu věci zhodnotil námitky stěžovatelů pro řízení o dovolání, potenciálně přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., jako irelevantní, a proto se jimi nezabýval ani z hlediska jejich eventuálního zásadního právního významu.

24. V této souvislosti patrně Nejvyšší soud implicitně vycházel i z té judikatury Ústavního soudu (např. usnesení ze dne 14. 2. 2006 sp. zn. III. ÚS 566/05), podle které absence způsobilého dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání vylučovala možnost dovolacího soudu rozhodnout o přípustnosti dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř., tj. z důvodů závisejících na jeho uvážení. Lze též připomenout odůvodnění usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 10. 2013 sp. zn. III. ÚS 2385/13, přisvědčil Nejvyššímu soud v jeho závěru, že dovolatelka rozporovala především zjištění skutková, která však z povahy věci vždy odpovídají specifikům té které věci (jsou výsledkem hodnocení konkrétních důkazů), a proto v nich prostoru pro abstrahování pro jiné případy „tétoho druhu“ z povahy věci příliš nezbyvá, ačkoli právě to je funkcí rozhodování o dovolání. V podobném duchu argumentoval Ústavní soud v usnesení ze dne 9. 1. 2014 sp. zn. III. ÚS 3387/13 či v nálezu ze dne 18. 12. 2007 sp. zn. II. ÚS 182/05 (citován sub 20), kde uvedl: „... též v takovém případě lze totiž z jednotlivého případu zobecnit určitou konkrétní procesní otázku pro případy téhož druhu a neurčitého počtu, což by pak mohlo mít vliv na rozhodovací činnost soudů obecně, a v důsledku tak sjednocovat judikaturu obecných soudů“.

25. Tyto závěry však lze akceptovat pro případ, že v skutku o skutková zjištění jde. Jak však vyplývá z následujících úvah, takový závěr nebyl namístě, čímž došlo k zásahu do základního práva na soudní ochranu stěžovatelů.

V. c)

Otázka právního či skutkového charakteru dovolacích námitek

26. Problematickou se v souzené věci jeví kvalifikace dovolacích námitek jako námitek výlučně skutkových, vázaných na konkrétní případ; tedy zda skutečně dovoláním předložená otázka *a priori* nevytvářela prostor pro zobecnění a pro případnou revizi názoru po právní stránce zásadního významu. Jinak řečeno, zatímco skutkový prvek projednávané věci – 20% šance na přežití – je konkrétně dán, není zpochybňován, a nic na něm již v této fázi řízení nelze změnit; jinak by relevantní právní úprava dovolání pozbyla smyslu, stejně jako právní posouzení projednávané věci. Právní konsekvence jeho hodnocení však mohou být různé z hlediska toho, jaký právní názor z hlediska hodnocení míry významu takové příčinné souvislosti – tj. třeba nezvratně prokázat na 100 %, stačí převažující míra od 51 % (v cizí terminologii důkaz „*on the balance of probabilities*“, „*but for*“), anebo stačí každé vyjádřitelné určení míry šance na přežití, byť uvedených hodnot nedosahuje („*loss of chance*“, „*perte d'une chance*“, „*Quotenhaftung*“). Obdobně je možno poukázat např. na různé právní konsekvence jinak nezpochybnitelného měření např. rychlosti, alkoholu v krvi (viz k tomu názorně senátní návrh na změnu zákona o silničním provozu – Tisk č. 254, Senát, X. funkční období, povolení pití alkoholu a dopadu pro hodnocení toho, kolik požili a na jakém druhu komunikace jedou) apod., kde se rovněž skutkové okolnosti nutně promítnout do právního hodnocení takového jednání a jeho důsledků, změnil-li se jejich právní úprava.

27. Komentářová literatura uvádí, že „[n]esprávným právním posouzením věci je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutkové zjištění). O mylnou aplikaci právních předpisů jde, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo soud aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil... Při úvaze o správnosti právního posouzení věci však dovolací soud prověřuje, zda zjištěný skutkový stav odvolacímu soudu dovoľoval učinit příslušný právní závěr...“ (Drápal, L., Bureš, J., a kol.: *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1920-1921, komentář k § 241a odst. 2). Judikatura Nejvyššího soudu pojmy právní posouzení a skutkové zjištění chápe shodně (srov. např. v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 16. 5. 2012 sp. zn. 31 Cdo 1374/2010). To postihuje základ problému, jakkoli je výše uvedené komentářové vymezení zjednodušující, když se tímto způsobem snaží postihnout celkovou komplexní problematiku interpretace a aplikace práva v praxi, zejména pak samu složitou problematiku dovolání a dalších procesních prostředků vůbec. Zde na tato vymezení postačí odkázat, jakkoli pomíjí takové otázky, jako jsou chápání práva a různých podob jeho pramenů, stejně jako rozdílů mezi těmito pojmy. To je však věcí dotvářecího soudního výkladu, který však musí být ústavně konformní.

28. V nyní posuzované věci krajský soud a vrchní soud řešily otázku, zda ke vzniku odpovědnosti za vzniklý následek, a ke vzniku práva na ochranu osobnosti podle ustanovení § 13 o. z., může dojít pouze na základě prokázané pravděpodobnosti podílu pochybení lékaře na úmrtí pacientky v rozsahu převyšujícím 50 % či postačí i pravděpodobnost menší. Oba pak dospěly k závěru o nutnosti prokázání příčiny

převažující, tzn. vyšší než 50 %, k tomu, aby mohly být dovozeny sankce z titulu porušení práva na ochranu osobnosti. Stěžovatelé s tím nesouhlasili a naopak prosazovali názor, podle něhož stačí prokázání pravděpodobnosti menší. Tuto otázku stěžovatelé učinili předmětem dovolání.

29. Ústavní soud předně musí poznamenat, že řešení sporu o to, zda otázka příčinné souvislosti je otázkou právní či skutkovou, v obecné rovině nemá význam. V praxi často budou příčinná souvislost a její právní konsekvence (více či méně) splývat, a jejich rozlišování tak může činit značné těžkosti. To plyne z toho, že mezi posuzovanými jevy může existovat (být zjištěna) celá řada faktických souvislostí (zde viz výčet sub 5), včetně vztahu příčiny a následku, nikoliv však každý z těchto vztahů bude z hlediska právního relevantní. Ostatně právě kurčení toho, jaká souvislost je (z právního hlediska) významná, a která nikoliv, zvláště pak v případech, kdy je „ve hře“ celý komplex vzájemně působících příčin, slouží řada (právních) teorií (teorie podmínky, adekvátní příčinnosti apod.). Zmíněný rozdíl bude zvláště zjevný tam, kde odkrytí (faktických) souvislostí bude možné na základě posouzení příslušných jevů z hlediska fyzikálních, resp. přírodních zákonů, což bude – zvláště v oblasti lékařství – poměrně běžné, a vzhledem k obtížnosti takového úkolu půjde často o otázku odbornou, neboť právo nemůže samo o sobě stanovit, co je ještě možné a co nikoli, neboť taková měřítko stanoví lékařská věda (blíže viz *Abhängigkeit des Rechts von der Medizin* In: Laufs, A., Katzenmeier, Ch., Lipp, V. *Arztrecht*. 7. vyd., München, C. H. Beck 2015, část X.4., body 14 až 17). Nicméně stále platí (podle maximy *iudex peritus peritorum*), že učinit závěr, zda zdravotnické zařízení (ne)postupovalo v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy, je závěrem právním, a tudíž stanovit, co je po právu, je v kompetenci nezávislého soudu. Znalecký posudek může být jen skutkovým podkladem (nejčastěji jedním z více podkladů) pro tento právní závěr o postupu (*non lege artis* či *vitium artis* [viz nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014 sp. zn. III. ÚS 2253/13 (N 3/72 SbNU 41)].

30. Ještě více se tyto rozdíly projeví, je-li nalézání práva pojato jako dynamický proces, v němž oba jeho komponenty, tj. zjišťování skutkového stavu na straně jedné, a interpretace a aplikace práva na straně druhé, na sebe vzájemně působí, kdy právní úvahy ovlivňují zjišťování skutkového stavu (ono z teorie poznání známé Vorständnis – předporozumění) a vývoj ve skutkové oblasti zpětně reflektují i právní úvahy. Příčinná souvislost jako podmínka odpovědnosti – na rozdíl od příčiny i následku – není v právních normách obsažena (definována). Ve zmiňovaném procesu je pak v první řadě povinností soudu učinit si s ohledem na skutková tvrzení (právní) úsudek (a to na základě jím zvolené kauzální teorie) o tom, jaké skutečnosti, resp. souvislosti by měly být prokazovány, současně reagovat na vývoj v oblasti dokazování a tento (právní) úsudek eventuálně korigovat a ze zjištěných faktických souvislostí „vytřídit“ ty, jež jsou právně relevantní a z nich případně vyvodit závěr stran existence příčinné souvislosti.

31. Vyjde-li Ústavní soud z výše uvedeného, nutně musí připustit i dvojí povahu námitek, jejichž rozlišování má pak význam z hlediska toho, zda (ne)naplňují dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. O skutkové námítce půjde jistě v těch případech, kdy směřují proti závěrům ohledně faktické příčinné souvislosti (tj. že určitá událost se fakticky stala v důsledku jiné události), naopak o právní otázce půjde v těch případech, kdy příslušná kauzální teorie – z hlediska právního dopadu míry podílu na vzniklé újmě – neměla být vůbec použita nebo byla použita nesprávně. Největší

problémy nastanou tam, kde faktická a právní stránka příčinné souvislosti spolu prakticky splývají, nicméně i v tomto ohledu lze určité vodítko nalézt, a to, zda řešení dané otázky je obecného charakteru, nebo zda může být použito výlučně v posuzovaném případě (sub 26 a násl.).

32. V posuzované věci jde podle názoru Ústavního soudu o námitku (typicky) právní povahy. Stěžovatelé neměli žádné výhrady vůči faktuálnímu zjištění, jímž bylo stanovení pravděpodobnosti podílu pochybení vedlejší účastnice na úmrtí v rozsahu 20 % na podkladě znaleckého posudku. Z daného zjištění plyne, zda, resp. do jaké míry vznikl vztah tzv. faktické příčinné souvislosti mezi postupem *non lege artis* a úmrtím pacientky. Stěžovatelé vyjádřili nesouhlas s tím, jak obecné soudy posoudily otázku, zda toto „postačovalo“ ke vzniku odpovědnosti za vzniklý následek, a ke vzniku práva na ochranu osobnosti podle ustanovení § 13 o. z., což jsou otázky právního posouzení předmětného skutkového zjištění. Daná námitka tak naplňuje pojem právního posouzení podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. ve smyslu výše citované judikatury i právní teorie. Nutno dodat, že (byť jde o rozdíl zásadní spíše z hlediska právní teorie) předmětná právní otázka mohla spočívat i v tom, zda zjištěné snížení šance na uzdravení (přežití) nepředstavuje samo o sobě z hlediska § 13 o. z. relevantní právní následek; nicméně i v takovém případě by šlo o otázku právní, kterou by se měl Nejvyšší soud zabývat.

33. Koneckonců ve prospěch právního charakteru otázky se vyjadřoval jak krajský, tak i vrchní soud. Například krajský soud uvedl (v napadeném rozsudku), že »...souhlasí s odvolacím soudem, že pojem příčinná souvislost není právními předpisy nijak definován. Nic tak nebrání judikatuře soudů, aby požadavek „stoprocentně“ prokazované příčinné souvislosti přehodnotila a přijala adekvátnější a realističtější výklad, který by vyrovnával slabší postavení poškozených.«. Podobně vrchní soud (ve vyjádření k ústavní stížnosti) uvádí, že podstatou ústavní stížnosti »jsou výhrady proti posouzení a výkladu pojmu „příčinná souvislost mezi protiprávním zásahem a vzniklou újmou“«.

34. Přitom ke stejnému závěru (tedy že nešlo o skutkovou otázku) by Nejvyšší soud dospěl i testem způsobilosti zobecnění námitky (sub 29). V tomto směru Ústavní soud nepřehlédl názor Nejvyššího soudu vyslovený ve velké části jeho dosavadní judikatury (např. usnesení ze dne 23. 2. 2006 sp. zn. 25 Cdo 2440/2005), byť na druhou stranu nikoli jednotné (k tomu blíže Těšínová, J., Žďárek, R., Polícar, R.: *Medicínské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 342-343). Podle tohoto názoru je otázka existence vztahu příčinné souvislosti v konkrétním případě mezi konkrétním jednáním či opomenutím škůdce a vznikem konkrétní škody otázkou skutkovou, a nikoli právní. Věcné zdůvodnění tohoto názoru ze strany Nejvyššího soudu lze nalézt kupříkladu v rozsudku ze dne 21. 2. 2002 sp. zn. 21 Cdo 300/2001, kde se uvádí: „Při řešení otázky příčinné souvislosti mezi jednáním nebo opomenutím zaměstnance a vznikem škody nejde o otázku právní, nýbrž o otázku skutkovou, jež nemůže být řešena obecně, ale pouze v konkrétních souvislostech.“

35. V dovolání stěžovatelů však šlo o něco podstatně jiného, a to o koncepci příčinné souvislosti (mezi jednáním či opomenutím škůdce a konkrétní škody), použitelnou pro neurčitý počet případů téhož druhu. A to v tom smyslu, zda v medicínsko-právních sporech musí být prokázána příčina převažující, tzn. vyšší než 50 %, aby mohly být z právních předpisů dovozeny sankce za porušení práva na ochranu osobnosti (tak zněl závěr obecných soudů dovoláním rozporovaný), nebo stačí prokázání příčiny i menší

(tvrzení stěžovatelů). Tato otázka je pak z povahy věci přítomna v každé věci téhož druhu, protože nelze rozumně tvrdit, že nemůže být řešena obecně, ale pouze v konkrétních souvislostech. Tato otázka naopak musí být řešena obecně, a to z důvodu právní jistoty budoucích žalobců (poškozených), aby měli přiměřené vyhlídky na úspěch/neúspěch uvažované žaloby. Že tomu tak je, dokazují rozsáhlá judikatura i odborné písemnictví v těchto otázkách v řadě států (viz níže).

36. Nezabývání se dovolacími námitkami z hlediska přítomnosti zásadního významu Nejvyšším soudem neobstojí tím spíše vzhledem k následujícím zvláštnostem vytyčené otázky. Ani v odborné literatuře, která se touto otázkou zabývala, se neuvádí příklady rozhodnutí, která by nepožadovala prokázání příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a újmou na zdraví na 100 % (viz např. v tomto nálezu sub 42 citované články Tomáše Doležala a Adama Doležala, monografii Tomáše Holčapka či publikaci *Medicínské právo*, s. 338 až 339). Ani Ústavnímu soudu není známo jediné rozhodnutí obecného soudu (opak přitom nedokládá ani Nejvyšší soud), které by (v rozhodné době) takto řešilo otázku předestřenou v dovolání stěžovatelů. Ostatně dokladem tohoto vývoje je i nynější věc, v níž krajský soud v původním rozsudku, později zrušeném vrchním soudem, rovněž stál na požadavku „stoprocentního prokázání“ příčinné souvislosti. Jinými slovy, krajský soud i vrchní soud v medicínsko-právních sporech přijaly právní názor, podle kterého není nezbytné stoprocentní prokázání příčinné souvislosti, nýbrž by stačilo prokázat více než 50 %. Přesto na tuto nepochybně „zásadní“ otázku s judikaturním dopadem Nejvyšší soud nepovažoval za příhodné reagovat tím, že by dovedl její judikaturní význam a na podkladě toho by se pokusil sjednotit judikaturu do budoucna.

37. Proto Ústavní soud uzavírá, že ačkoli se stěžovatelé „stanoveným postupem“, jak to vyžaduje čl. 36 odst. 1 Listiny, domáhali svého tvrzeného práva, Nejvyšší soud v jejich věci „zákonem stanoveným způsobem“ podle čl. 90 Ústavy nerozhodl. Právě hodnocení ústavnosti rozhodování obecných soudů v kognici Ústavního soudu, který by proto neměl sám nabízet některou z výše uvedených variant pro řešení daného případu. Dospívá však z hlediska ústavně zaručeného základního práva na soudní a jinou právní ochranu k závěru, že otázka, jaká míra podílu na vzniklé újmě je z hlediska právní odpovědnosti rozhodující, není otázkou skutkovou, ale právní, a námitky směřující proti jejímu posouzení ze strany odvolacího soudu naplňují dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2012). Postup, který k tomu nepřihlíží, vede k porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy.

V. d)

Přiléhavost odkazů Nejvyššího soudu na judikaturu

38. Na tom nic nemění ani odkaz Nejvyššího soudu na jeho vlastní judikaturu ve vyjádření k návrhu (sub 15).

39. Nejvyšší soud sice v napadeném usnesení odkázal na rozsudek sp. zn. 30 Cdo 860/2010 (sub 9). Nicméně poukazovaný rozsudek se – stejně jako nyní napadené usnesení – tehdejší dovolací námitkou z hlediska eventuálního zásadního významu po stránce právní nezabýval, a to pro tvrzený výlučně skutkový charakter námitky [odkazovaný rozsudek uvedl: „Pouze činí sporným, zda míra procentuálního

vyjádření možnosti, že nebýt tohoto selhání, by jmenovaná přežila či nikoliv, umožňuje dovodit příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem. Tato otázka však nemá, podle názoru dovolacího soudu, judikurní význam z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) obč. zák., protože v daném případě jde výlučně o otázku skutkovou...“].

40. Nejvyšší soud dále v napadeném usnesení nad rámec („nadto je třeba doplnit“) uvedl, že usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1919/08 „neposuzuje teorii ztráty šancí jinak než jako otázku příčinné souvislosti“. Tím měl Nejvyšší soud patrně na mysli posílení jeho závěru, že dovolatelé zpochybňují otázku příčinné souvislosti (z čehož posléze dovodil, že jde o otázku výlučně skutkovou). Pokud však tímto poukazem Nejvyšší soud zamýšlel podpořit právní názor soudu nalézacího a odvolacího (podle něhož v medicínsko-právních sporech musí být prokázána příčina převažující, tzn. vyšší než 50 %, aby mohly být z právních předpisů dovozeny sankce za porušení práva na ochranu osobnosti), pak nejde o odkaz plně funkční. Citované usnesení totiž naopak poukazovalo na použitelnost doktríny tzv. ztráty šance či ztráty očekávání (*loss of chance, loss of expectation, la théorie de la perte d'une chance, verlorene Heilungschance, Quotenhaftung*) v poměrech České republiky. Tato doktrína je založena na existenci odpovědnosti škůdce v rozsahu, v jakém se podařilo prokázat míru pravděpodobnosti kauzality (např. je-li pravděpodobnost způsobení újmy 30 %, odpovídá škůdce z 30 % celé způsobené újmy, což však také znamená, že při pravděpodobnosti např. 55 % hradí jen právě 55 %, a nikoli 100 %). A právě aplikace této doktríny se stěžovatelé domáhají. Nelze tak tvrdit, že by citované usnesení podporovalo (minimálně jednoznačně) právní názor krajského soudu a vrchního soudu, podle kterého v medicínsko-právních sporech musí být prokázána příčina převažující, tzn. vyšší než 50 %, aby mohly být z právních předpisů dovozeny sankce z titulu porušení práva na ochranu osobnosti. Krajský soud aplikoval doktrínu tzv. *but for* (též v Německu panující princip *Das Alles oder Nichts-Prinzip*, „vše anebo nic“, či též „nebýt čeho“, nutná podmínka způsobeného následku atd.), podle které je-li kauzální souvislost prokázána alespoň s 51% pravděpodobností, a je tedy spíše pravděpodobná než nikoliv, tak soud vychází z toho, že příčinná souvislost byla prokázána s jistotou a škůdce odpovídá za celou újmu (hradí 100 %). Tato doktrína je právě v kontrapozici s koncepcí tzv. ztráty šance, neboť ta je založena na pravděpodobnosti a proporcionálním rozdělení odpovědnosti (tzv. *Quotenhaftung*, německá teorie zde zmiňuje otázku prokazování pravdy oproti pravděpodobnosti – tzv. *das Konzept einer Wahrscheinlichkeitshaftung*). Podobně nepřesně odkazoval na usnesení sp. zn. I. ÚS 1919/08 i vrchní soud v napadeném rozsudku (který nadto neadekvátně uvádí, že jde o nález). Ústavní soud však považuje za potřebné zdůraznit, že každá z těchto teorií má svá ústavně relevantní úskalí. V případě teorie tzv. *but for* to je rozpor s principem proporcionality (čl. 4 odst. 4 Listiny), kdy dochází k nadměrnosti zásahu – škůdce platí vše, ačkoli zavinil jen převážnou část (blíže Taupitz, J., Jones, E. *Das Alles oder Nichts-Prinzip im Arzthaftungsrecht – Quotenhaftung*. In: „*Waffen-Gleichheit*“: *Das Recht in der Arzthaftung*. Berlin – Heidelberg – New York etc., Springer 2002, s. 68-69), ale stejně i k nedostatečnosti ochrany – poškozený nedostane nic, ač aspoň část by dostat mohl. Na druhé straně nelze nevidět obavy z toho, že role soudce, který má rozhodnout, co je po právu (*quid iuris*), bude v poměru k významu znalce klesat (čl. 81, 90 Ústavy). Nicméně se stále rostoucí složitostí řešených (nejen) medicínských sporů je nutné k této problematice (větší a menší šance, větší a menší riziko spojené s novými metodami, lékařskými pokusy, vymezení standardů péče atd.) zaujmout stanovisko, zejména je-li

to dovolacím důvodem. Naše právo soudci nedovoluje nechat věc nerozhodnutou (*non liquet* v římském právu), i když není jednoznačná, takže nezbyvá, než žalobu zamítnout, což vždy nemusí vést ke spravedlivému rozhodnutí.

41. Na uvedeném nic nezmění ani to, že i podle domácí teorie medicínského práva (srov. Holčapek, T.: *cit. práce*, sub 11, s. 179) je odkaz v usnesení sp. zn. I. ÚS 1919/08 na tam zmiňované rozhodnutí Sněmovny lordů ve věci *Gregg (FC) (Appellant) v. Scott (Respondent)* nepřiléhavý, neboť odkazuje na pouhé menšinové stanovisko, jež se ve výsledku neprosadilo, a anglická nejvyšší soudní instance (tehdy Sněmovna lordů) ve svém většinovém rozhodnutí (rozbor názorů soudců lordů viz např. Grubb, A., Laing, J., McHale, J. *Principles of Medical Law*. 3. vyd., Oxford University Press 2010, s. 344-347) naopak použitelnost koncepce *loss of chance* ve sporech z poskytování zdravotní péče nepřijala. K tomu je třeba jen poznamenat (v případě *Gregg v. Scott* šlo o možné pochybení lékaře, který vadně zhodnotil povahu nádoru, takže šance žalobce na přežití v dalších desíti letech klesla ze 42 % na 25 %, tedy o 17 %, za která požadoval odškodnění, v prvním francouzském rozhodnutí z roku 1962 šlo též o diagnostickou chybu), že Velká Británie není jediným státem, kde je tato otázka diskutována, byť právě důkladné zdůvodnění jednotlivých stanovisek „*pro i proti*“ této koncepci, je v citovaném rozsudku velmi ilustrativní, byť jde jen o pokračování mnoho desetiletí trvající diskuze a vývoje judikatury (zejména v jednotlivých státech USA a ve Francii).

V. e)

Význam argumentu *ex auctoritate*

42. Napadené usnesení Nejvyššího soudu nad rámec potřebného rovněž uvedlo, že „[i] doktrinálně je převažující názor, že v oblasti ochrany osobnosti nepředstavuje ztráta šancí jako taková újmu odškodnitelnou z titulu ochrany osobnosti (srov. Holčapek, T.: *cit. práce, Dokazování v medicínskoprávních sporech*. Praha, Wolters Kluwer ČR, a. s., s. 179, nebo Ryška, M.: *Způsobilost zásahu přivodit újmu na zdraví a teorie ztráty šancí*, uveřejněno dne 2. 9. 2012 na www.pravo-medicina.sk)“. Tento odkaz na dva názory vyslovené v odborné literatuře je argumentem *ex auctoritate*, který však nemá věcnou povahu, Nejvyšší soud jím nedostal své povinnosti zabývat se přítomností otázky zásadního právního významu v dovolání stěžovatelů, nehledě na skutečnost, že již v roce 2013 (oproti současnosti) zde byl daleko větší počet odborných prací, a to včetně domácích (viz např. Doležal, T., Doležal, A.: *Problematika prokazování příčinné souvislosti v medicínsko-právních sporech*. Právník, 6/2013, zejména s. 581, s. 583, popř. *Otázky úpravy právní odpovědnosti zdravotnických pracovníků – několik úvah k aktuálním tématům*. Právní rozhledy, roč. 2010, č. 12, s. 436, Tichý, L. *K otázce příčinné souvislosti a proporcionální odpovědnosti za škodu: Na okraj rozhodnutí Sienkiewicz v. Greif a Knowsley v. Willmore*. Jurisprudence, roč. 2013, č. 5, s. 15), které se touto otázkou, byť s různými výsledky, zabývaly. Ústavní soud však nehodlá (a ani nemůže) vstupovat na pole odborných diskuzí, které daleko přesahují rámec posuzovaného případu (odpovědnost za zákrok, neléčení, vadné poučení, vadnou dokumentaci, vadnou organizaci, stejně jako rozdíly v jednorázových a trvalých následcích, důsledky čekání na zákrok, „jistotu“ při hodnocení ztracené šance, neboť se vlastně nikdy nenaplní atd.), nehledě na to, že odborná literatura v České republice není referenčním kritériem pro soudní rozhodování.

VI. Závěr

43. Na základě výše uvedeného proto Ústavní soud – podobně jako v nálezu sp. zn. III. ÚS 258/03, popř. v nálezu sp. zn. II. ÚS 182/05 (sub 21, 22) – uzavírá, že Nejvyšší soud restriktivním výkladem pojmu nesprávného právního posouzení věci omezil výklad příslušného dovolacího důvodu v rozporu nejen se smyslem a účelem § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. v tehdy účinném znění, nýbrž i s právně dogmatickým odlišením významu pojmů právního posouzení a skutkového zjištění, jak je vymezen v judikatuře Ústavního soudu. Taková interpretace a aplikace práva se tak ocitla v extrémním nesouladu s obsahem obvyklých výkladových metod, jakož i se standardní právní dogmatikou vymezeným obsahem právních pojmů.

44. Stejně tak je postup Nejvyššího soudu v této věci vybočením z jeho ústavně zakotveného poslání „vrcholného soudního orgánu ve věcech patřících do pravomoci soudů“ (čl. 92 Ústavy). Zde Ústavní soud připomíná svůj právní názor, vyjádřený v nálezu ze dne 10. 4. 2014 sp. zn. III. ÚS 3725/13, podle kterého sjednocování judikatury obecných soudů ve věcech bez ústavní relevance Ústavnímu soudu nepřisluší. Tato funkce je ústavně (lze ji dovodit z Ústavou použitého pojmu „vrcholného soudního orgánu“ i z ustáleného významu pojmu „nejvyšší“ instance v určité soustavě státních orgánů) svěřena do působnosti nejvyšších soudů završujících soudní soustavu tak, jak to předpokládá čl. 91 odst. 1 a čl. 92 Ústavy. Sjednocující role Ústavního soudu ve vztahu k judikatuře obecných soudů se proto může uplatnit jen v rovině ústavního pořádku, zejména tam, kde Ústava výslovně předpokládá zapojení obecných soudů do plnění role ochrany základních práv a svobod člověka a občana (viz čl. 1 odst. 1 *in fine* a čl. 4 Ústavy), případně tam, kde excesivní aplikace obyčejného práva může vést k porušení ústavního pořádku. Ústavní soud tak ani v této věci neposuzuje samotná skutková a právní zjištění z hlediska posouzení dovolacích námitek (s respektem k ustanovení § 239 o. s. ř.), nýbrž jen to, zda a v jaké míře, byla přitom zachována ústavní konformita rozhodování Nejvyššího soudu především z hlediska práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

45. S přihlédnutím k výše uvedenému tak možno zjednodušeně konstatovat, že označením jádra sporu, vedeného před krajským soudem a vrchním soudem, za skutkovou otázku a pomínutím odpovědi na právní konsekvence z toho plynoucí nelze než kvalifikovat jako svévolnou aplikaci tzv. podústavního práva, a tím jako porušení základního práva stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy.

46. V případě napadených rozhodnutí soudu nalézacího a odvolacího se uplatní názory vyslovené například v nálezu ze dne 5. 10. 2011 sp. zn. I. ÚS 1531/11 (N 172/63 SbNU 19) či ze dne 11. 6. 2009 sp. zn. II. ÚS 289/06 (N 138/53 SbNU 717), podle nichž je z důvodu minimalizace zásahů Ústavního soudu do činnosti jiných orgánů veřejné moci namísto zrušit pouze napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu a dát mu příležitost zaujmout právní stanovisko v právních otázkách spojených se skutkovým zjištěním ohledně 20% šance na přežití. Stěžovatelé v dovolání nezpochybňovali postup zjištění tohoto procenta z hlediska maximy *iudex peritus peritorum*, nýbrž požadovali odpověď na otázku, zda se může a má tato šance promítnout do jimi vznášeného nároku na náhradu nemajetkové újmy podle § 13 o. z., což je otázkou právní [ke vztahu znaleckého posudku a soudního rozhodování viz i sub 28 citovaný nálezn Ústavního

soudu sp. zn. III. ÚS 2253/13, body 28 až 30]. Protože ústavní stížnost brojí také, resp. hlavně proti interpretaci a aplikaci právních předpisů ze strany krajského soudu a vrchního soudu, a tedy tím spíše platí, že je věcí (a povinností) Nejvyššího soudu, aby v první řadě on – neboť je soudem obecným, nadto vrcholným – judikaturu těchto obecných soudů sjednocoval a kultivoval, k čemuž slouží především institut dovolání, a k tomu by mělo sloužit i odůvodnění rozhodnutí o tomto mimořádném opravném prostředku.

47. Současně Ústavní soud podotýká, že z hlediska práva na soudní ochranu není klíčovou otázkou uznání či odmítnutí nějaké teorie, nýbrž rozhodování podle existujících pravidel, která navíc takové přihlášení se k nějaké v literatuře diskutované teorii nevyžadují (např. polské soudy přiznávají v takovém případě zadostiučinění, ačkoli se k této teorii nehlásí – viz např. Nesterowicz, M. *Prawo medyczne*. 9. vyd., Dom Organizatora, Toruń 2016, s. 114 n., s. 122 n.). Rovněž Ústavní soud např. v citovaném nálezu III. ÚS 2253/13 (sub 28, 49) vyhověl ústavní stížnosti, která byla příkladem ztráty šance na zlepšení zraku, a to nejen očekávané, nýbrž s ohledem na věk stěžovatelky již definitivní. To však nic nemění na závěru pro posuzovanou věc, kdy dovolací soud tím, že se řádně nevypořádal s dovoláním stěžovatelů ohledně námitky pochybení krajského soudu a vrchního soudu z hlediska hmotného práva (*error iuris iudicando*), čímž se současně sám dopustil porušení základního procesního práva stěžovatelů (*error in procedendo*), když nerozhodl o právní otázce, kterou mu položili v dovolání.

48. S ohledem na výše uvedené důvody Ústavní soud dospěl k závěru, že napadeným usnesením Nejvyššího soudu došlo k porušení základního práva stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, a proto ústavní stížnosti vyhověl a ústavní stížností napadené usnesení Nejvyššího soudu zrušil podle § 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Učinil tak bez nařízení ústního jednání, neboť od něho nebylo možno očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

49. Ve zbývající části ústavní stížnost podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu jako nepřipustnou odmítl, a to s ohledem na princip minimalizace zásahů Ústavního soudu do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť tento nálezný otevírá případně prostor pro posouzení rozhodnutí krajského soudu a vrchního soudu Nejvyšším soudem poté, co řádně a ústavně konformně posoudí dovolací námitky stěžovatelů.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 20. prosince 2016

Josef Fiala
předseda senátu